

РЕШЕНИЕ

№ 986

гр. София, 17.02.2020 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 6 състав,
в публично заседание на 28.01.2019 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Боряна Бороджиева

при участието на секретаря Елеонора М Стоянова и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **3859** по описа за **2017** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.284-286 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

С постъпила в АССГ на 18.04.2017г. искова молба, конкретизирана с молба от 08.08.2017г. Д. Д. Д., изтъпяващ наказание «лишаване от свобода» в Затвора С. е предявил срещу Главна дирекция «Изпълнение на наказанията» иск за обезщетение на неимуществени вреди в размер на 40 000 лв., претърпени в периода 07.08.2013г. – 9.04.2017г. от поставянето му в нечовешки и унижителни условия, изразяващи се в пренаселеност на помещенията, в които е настанен, недостатъчна вентилация, недостиг на външна светлина, неефективно обезпаразитяване и дератизация /наличие на хлебарки и дървеници, а Д. има алергия, през прозорците влизат плъхове/, 2 години е спал на легло, монтирано на трето ниво в помещението при положение, че страда от разширени вени; 4 години пребивава в килия с пушачи, а той е непушач, настаняван е съвместно с хора, болни от СПИН, поради което изпитал повишена тревога за здравето си.

В съдебно заседание пред АССГ ищецът лично и чрез назначения по реда на Закона за правната помощ процесуален представител адв. К. поддържа, че лошите хигиенно-битови условия в Затвора С. се установяват от показанията на св. М. и И.. Недостатъчният приход на чист въздух, светлина, хигиена, отопление, храна, недостатъчната жилищна площ и дезинфекция кореспондират на понятието «нечовешко» и «унижително» отношение, като превишават целите на изпълнение на

наказанието. Тези условия причиняват емоционален стрес, чувство на унижение и безизходица. Позовава се на презумпцията по чл.284, ал.5 ЗИНЗС.

Ответникът, Главна дирекция «Изпълнение на наказанията», в писмен отговор не отрича допустимостта на иска, но оспорва неговата основателност. Поддържа, че Д. се числи към втора група в Затвора С.; че е пребивавал в различни спални помещения с вариращ брой лишени от свобода. През исковия период са извършвани процедури по дезинсекция и дератизация.

В становище от 12.09.2018г. и от 18.01.2019г. се претендира юрисконсултско възнаграждение. Според юр. Н. доказателствата по делото препятстват обосноваване на извод, че е налице противоправно действие или бездействие на служителите в администрацията на Затвора С.. Ищецът е в задоволително и стабилно общо здравословно състояние, спрямо него е осъществявано необходимото медицинско обслужване. Не се установяват твърденията му, че е непушач, а заявеното от него в съдебно заседание, че е разменял цигарите за други неща противоречи на чл.97, ал.1 ЗИНЗС.

Прокурорът от СГП дава заключение за неоснователност и недоказаност на иска и предлага той да бъде отхвърлен.

От фактическа страна се установява:

Д. Д. Д. е постъпил в Затвора С. на 7.08.2013г., когато е настанен в приемното отделение – 8 група, спално помещение №3, предназначено за осъдени рецидивисти, с квадратура около 22 кв. метра със санитарен възел и умивалник 2,70 кв. метра. Ищецът е съвместно настанен с още 13 лица, чийто брой е вариал поради динамиката на групата и ежедневната промяна на правния статус на настанените в приемното отделение.

На 23.08.2013г. Д. е разпределен във втора група, принадлежащите към която лишени от свобода се намират в общ коридор от 18 спални помещения с обща площ 281,20 кв. метра. Спални помещения от № 1 до № 17 са идентични. Площта им е 15,20 кв.м., а № 18 е с повърхнина 22,80 кв.м.

В периода 23.08.2013г. – 3.09.2013г. ищецът пребивава в спално помещение № 8, където са се намирали още 7 лица, упоменати поименно в докладна записка на исдвр на 2 група /л.27 и сл. от делото/.

Считано от 3.09.2013г. до 10.05.2014г. Д. е настанен в спално помещение № 17 заедно с още 6 лишени от свобода; от 10.05.2014г. до 17.9.2015г. е в спално помещение № 9 заедно с още 7 души; за времето от 17.09.2015г. до 14.06.2016г. е бил в спално помещение № 18 с още 10 души; от 14.06.2016г. до 9.08.2016г. – в помещение № 1 съвместно със 7 лишени от свобода; в периода 9.08.2016г. – 6.07.2017г. Д. е в спално помещение № 15 заедно с 6 лица; от 6.07.2017г. до 20.07.2017г. е в помещение № 4 заедно с трима осъдени, а считано от 20.07.2017г. е в помещение № 10. с още трима лишени от свобода.

Затворническото досие на ищеца съдържа негови молби /от 4.09.2013г.; от 13.01.2014г., от 22.12.2014г. от 12.01.2015г., от 01.06.2015г., от м.11.2015г., от 24.02.2016г., , от 22.03.2016г., от 23.03.2016г., от 18.04.2016г. , от 27.04.2016г., от 4.07.2016г., от 26.09.2016г.; от 9.06.2017г. да бъде назначен на работа. Върху пълвите 4 от тях са налични заключения на лекар от медицинския център на затвора с диагноза „наркомания. Може да работи”, респ. „годен за лека работа”, „годен за работа в пералнята”. Върху молбата от 24.11.2015г. отразяването на медицинския специалист е „Наркомания в ремисия. Годен за работа”. На ищеца на 23.02.2016г. е

направен уринен тест за наркотици, дал отрицателен резултат.

В докладна записка от 25.03.2016г. на д-р А. от МЦ при Затвора С. е отразено, че Д. ежедневно посещава лечебното заведение с различни оплаквания и в „опит да се добере до лекарства на други лишени от свобода”.

Върху молбата на ищеца от 27.04.2016г. да бъде назначен като чистач на „колелото” в „Склад вещи и материали” е налично отразяване „клинично здрав, годен за работа”.

Със Заповед № 532/ 19.12.2013г. на началника на Затвора С. на Д. е възложено да работи като работник паропентрала.

Със Заповед № 604/ 18.09.2015г. на същия орган на ищеца е възложено да работи като чистач колело втора група от понеделник до петък 4 часа дневно, събота 8 часа до изчерпване на необходимостта. Със Заповед № 527/ 23.06.2016г. цитираната заповед е отменена.

В докладна записка от 19.09.2017г. младши експерт в сектор „ФЛКР” при Затвора С. е отразено, че по силата на договор от 8.11.2016г. [фирма] извършва дезинсекция и дератизация, а конкретните дейности в изпълнение на договора датират от 21.11.2016г., от 07.02.2017г., от 27.04.2017г., от 22. и 28.06.2017г. от 21 и 28.07.2017г. Обработката е правена на всички спални и сервизни помещения, които се обитават от лишените от свобода, СБАЛЛС, кухненски блок и складови помещения. Приложени са протоколите за извършени дейности.

Според медицинска справка от 18.05.2018г. за здравословното състояние на ищеца, касае се за лице, зависимо от наркотици /хероин/ в миналото. Често посещава МЦ при Затвора С. с незначителни оплаквания, за които получава симптоматични лекарства. След преглед от психиатър преди около 2 години е започнало седативно лечение с К. Х 1 т. дн., което продължава. Лицето е в задоволително и стабилно общо здравословно състояние. Диагнозата е наркомания хероинов тип. Дисоциално разстройство на личността.

В медицинския картон на ищеца е отразено, че той от 01.08.2012г. е с наркомания с метадонова терапия с приключила програма към 20.09.2012г. На 16.10.2012г. ищецът е настоял за консултация с невролог, но не се е явил на нея.

На 9.12.2014г. е насрочена консултация с УНГ специалист, на която не се явил.

В амбулаторен лист № 438/ 14.06.2017г. е отразена основна диагноза дисоциално разстройство на личността; анамнезата е, че ищецът е по-спокоен, работи, но има данни за злоупотреба с П..

В докладна записка от 13.06.2018г. на исдвр на 2 група на Затвора С. е отразено, че ищецът след постъпването си в затвора на свиждане е получавал цигари, а и самият той е купувал такива от затворническата лавка. Д. не е изразявал желание да се премести в друго спално помещение по съображения, че е непушач. Данните от докладната се подкрепят от описи на получени вещи при свиждане през 2015г. и 2016г. /л.160-161/, както и от справка за потребител с дата 9.01.2018г. В декларация, изходяща от лице с фамилия А., от Т. Д. и от М. К. от 14.06.2018г. се сочи, че ищецът пуши „страшно много”.

В осз на 17.09.2018г. Д. Д. настоява, че е започнал да пуши в края на 2017г. Цигарите, които е получавал при свиждане и е купувал от лафката, е разменял за неща, които са му били необходими.

А. М., лишен от свобода, споделя, че с Д. са били в едно помещение през 2013г. – 2017г., и ищецът е бил на третото ниво на леглата, които не са обезопасени. На това ниво Д. е спал от м. май 2013г. до 01.2014г. Сочил, че условията в килия № 17 са

много лоши. Има дървеници, които пречат на нощния сън. Третирането против насекоми няма нужния ефект. В килията се намират 6 души, а тя е по-малка от зала № 3 на АССГ /наполовина/. В помещението няма дневна светлина, а температурите през най-горещите месеци достигат 40 градуса. Проветряването е през незначителни отвори. През прозорците влизат пльхове, които имат достъп до храната. През зимата е студено. Храната не е пълноценна.

В. И., пребивавал в Затвора С. в периода 2013г. – 2017г. сочи, че третото ниво на леглата, където е спял ищецът, е на над 2 м височина. Поддържа, че администрацията не осигурява условия за хигиена. Не се пръска достатъчно с препарати срещу паразити и гризачи. В килията са настанени 6 души, а нейната площ е 12 кв. метра. Дневната светлина не е достатъчна. Получават храна със занижено качество, помещенията има влага, няма проветрение.

Показанията на двамата свидетели са подробни, последователни, логични и основани на непосредствени техни впечатления от пребиваването им в Затвора С.. Освен това те съответстват на писмените сведения по делото за осъществявани дейности по дезинсекция от [фирма]. Не кореспондира с данните в докладна записка на исдвр на 2-ра група Д. Г. /л.28-29/ заявеното от А. М., че е пребивавал съвместно с ищеца в спално помещение № 17. Същото се отнася и до казаното от И. в този смисъл. Въпреки това съдът приема, че като изтърпявали същото наказание като Д. в Затвора С. те са имали преки впечатления от състоянието на битовите и хигиенните условия в спалните помещения.

Други доказателства от значение за предмета на спора по делото не са ангажирани.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Искът за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице, което твърди, че в периода на престой в Затвора С. от 7.08.2013г. до 9.04.2017г. е претърпял неимуществени вреди в резултат на незаконосъобразни бездействия на длъжностни лица от администрацията на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” – юридическо лице към министерството на правосъдието с териториални структури, включващи затворите и областните служби „Изпълнение на наказанията” – чл.12, ал.3 от ЗИНЗС. Искът е предявен пред надлежен ответник по чл.205, ал.1 от АПК вр. чл.285, ал.1 от ЗИНЗС.

Материално-правната уредба на твърдяното право се съдържа в чл.1, ал.1 ЗОДОВ, а след измененията в от ЗИНЗС /ДВ бр. 13/ 2017г., в сила от 7.02.2017г./ и в чл.284, ал.1 от ЗИНЗС, който предвижда, че държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения по чл.3 – последната /разпоредба/ поставя изисквания към условията, при които се поставят осъдените лица.

Основателността на предявения иск предполага установяване на следните материално-правни предпоставки: 1/ акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с които се нарушава чл.3 от ЗИНЗС; 2/ настъпила неимуществена вреда в правната сфера на ищеца в резултат на нарушението, която се предполага до доказване на противното по силата на оборимата презумпция, въведена с чл.284, ал.5 от ЗИНЗС и 3/ причинна връзка между нарушението по чл.3 ЗИНЗС и настъпилия вредоносен резултат.

Предмет на разглежданата искова претенция е обезщетяване на претърпени от Д. неимуществени вреди – нарушено лично достойнство, неудобства, стрес, унижение от

проявните форми на нарушения на чл.3 ЗИНЗС вр. чл.3 КЗПЧОС: неосигуряване на нормални битови и хигиенни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода” в Затвора С. – недостатъчна жилищна площ за всеки лишен от свобода, лоши битови и хигиенни условия, необезпаразитяване на килиите от насекоми, гризачи, дървеници и всякакви други вредители.

Според чл.3 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи никой не може да бъде подлаган на мъчение, на жестоко, безчовечно или унижаващо отношение. Прямо лицата, изтърпяващи наказание за извършени углавни престъпления, във вътрешното законодателство това право е регламентирано с нормата на чл.3 от ЗИНЗС, предвиждаща, се осъдените не могат да бъдат подлагани на жестоко или нечовешко отношение. На това право на лишените от свобода съответства насрещното административно задължение при изпълнение на наказанията да бъдат осигурени условия, обезпечаващи поддържането на физическото и психическото здраве и зачитане на правата и достойнството им – чл.2, т.3 ЗИНЗС. „Нечовешко” или „унижаващо” отношение предполага страдание или унижение, достигащи отвъд неизбежния елемент на страдание и унижение, свързан с дадена форма на легитимно третиране или наказание. Мерките за лишаване от свобода според ЕСПЧ могат често да съдържат такъв елемент, като държавата трябва да осигури на лишеното от свобода лице условия, които са съвместими с уважението към човешкото достойнство, така че начинът и методът на изпълнение на мярката да не го подлагат на стрес и трудности с интензивност, която надминава неизбежното ниво на страданието, свързано със задържането.

В този контекст се установи следното:

1) Пренаселеност на помещенията

В докладна записка на исдвр на 2-ра група Г. /л.27-29 от делото/ са дадени подробни сведения за площта на спалните помещения в общия коридор на втора група – от № 1 до № 17 същите са с повърхнина 15,20 кв.м., а в тях съвместно са настанявани по 8 или 7 осъдени. Помещение № 18, където Д. се е намирал от 17.09.2015г. до 14.06.2016г., е с площ 22,80 кв. метра, но в него са пребивавали 10 души, без да се включва той. Съдът приема, че част от тази площ са и обособените тоалетни с оглед липсата на данни за обратното. В хода на висящото исково производство – от 6.07.2017г. до 15.09.2017г. ищецът е настанен в помещения с още трима души. Тези изходящи от ответника данни, ценени в съвкупност с показанията на свидетелите М. и И. сочат, че на осъдените е отредена по около 2 кв. м. жилищна площ, което очертава остър недостиг на такава съобразно стандарта, установен в чл.43, ал.4 ЗИНЗС. Неслучайно водещото оплакване в исковата молба е именно от пренаселеност на помещенията и същата се установява по несъмнен начин – преди всичко от докладната записка на исдвр Г., представляваща официален свидетелстващ документ за удостоверените в нея факти по чл.179 ГПК и поради това имаща обвързваща съда материална доказателствена сила. От значение за спора е пропускът на ответника да посочи доказателства за параметрите на прозорците на килиите, с оглед преценка достатъчно ли светлина достига до вътрешността им. Самата тяхна пренаселеност сочи на недостатъчна естествена вентилация и оскъдна дневна светлина за всеки осъден, както и за неудобството да се използва легло на височина, надхвърляща 2 метра /т.нар. „трета вишка”, за която говори св. И./. Поради това съдът приема за доказано бездействието на служителите на ответника да осигурят на ищеца минималната жилищна площ за целия исков период.

2) Недостатъчно обезпаразитяване/ дератизация

Установи се, че въпреки провежданите от администрацията дейности за дезинфекция, дезинсекция и дератизация /посочени са доказателства за незначителна част от исковия период /протоколи от 21.11.2016г. и 07.02.2017г. – останалите следват по време датата на постъпване исковата молба в АССГ/, същите не са били достатъчно ефективни и ефикасни с оглед установеното от св. М. наличие на дървеници, които пречат на нощния сън. Съдът намира за частично изпълнено от ответника изискването за хуманно и неунизително отношение, обективизирано чрез ненадлежно осигуряване на изискванията за благоприятни санитарно-битови условия.

3) Настаняване на Д. в помещение с пушачи/ болни от СПИН

Тези две твърдения на ищеца не намират подкрепа в доказателствата по делото. За отрицателно отношение към тютюнопушенето от негова страна не споменава нито един от двамата свидетели. Сведенията от декларациите на други лишени от свобода, че Д. пуши „страшно много” са в съзвучие с неговата позиция, че е прави това от края на 2017-та. Данните от медицинската документация, че преди да постъпи в Затвора С. той е бил зависим от употребата на хероин, сочат, че не му е чужда злоупотребата с вредни вещества. Затворническото досие на Д. изобилства от молби да бъде назначен на работа, но няма нито едно изходящо от него изявление, че не желае да пребивава в килия с пушачи. Със засилена критичност съдът цени и поддържаното от ищеца, че е бил настанен в едно помещение с болни от СПИН, което не се подкрепя дори с косвени данни по делото. Принципната опасност да се придобие заразно заболяване е относима към приетата от съда недостатъчна дейност на администрацията по обезпаразитяване.

При този анализ съдът приема, че искът е частично основателен и ищецът е претърпял неимуществени вреди, които са резултат от нарушаване на общата забрана за нечовешко и унизително отношение. Несъмнено пренаселеността на килиите и недостатъчното тяхно обезпаразитяване са от естество да причинят емоционален стрес, безпокойство, чувство на унижение и безизходица – неимуществени вреди, подлежащи на обезщетение. Законодателят приема, че поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода” уронва човешкото достойнство или поражда чувство на страх, незащитеност или малоценност. Известно е, че пренаселеността, недостатъчната дезинсекция и наличието на дървеници кореспондират на понятието „нечовешко” и „унизително” отношение, като превишават целите на изтърпяване на наказанието. Налице е причинна връзка между частичното бездействие на администрацията на ответника и неимуществените вреди, претърпени от ответника. Поставянето на ищеца в неблагоприятни условия само по себе си представлява третиране, способно да породи у него емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство. При наличие на нарушение на някоя от посочените в чл.3 ЗИНЗС хипотези, настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното – чл.284, ал.5 ЗИНЗС.

Размерът на дължимото обезщетение следва да бъде определен в съответствие с чл.52 ЗЗД. Спазването на принципа на справедливостта като критерий за определяне на паричния еквивалент на моралните вреди изисква размерът на обезщетението да бъде определен от съда с оглед на всички установени по делото факти и обстоятелства, касаещи начина, по който

частично незаконосъобразната административна дейност се е отразила на увреденото лице и при отчитане на икономическия стандарт в страната към момента на увреждането. Следва да бъде съобразено и пилотното Решение на ЕСПЧ от 27.01.2015г. по делото „Н. и други срещу България”, съгласно което паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди, не трябва да бъде в неразумен размер в сравнение с присъжданията на справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ по силата на чл.41 от Конвенцията в подобни случаи, като насока в това отношение могат да служат принципите, изложени от ЕСПЧ в пилотното решение, а именно фундаменталния характер на правото на всяко лице да не бъде подлагано на нечовешко или унижително отношение, от една страна, а от друга времето, през което лишеният от свобода е бил поставен в условия на нечовешко и унижително отношение по смисъла на чл.3 ЕКПЧОС, като най-важния фактор за оценка на претърпените вреди.

В разглеждания случай като се отчетат обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушението по чл.3, ал.1 вр. ал.2 ЗИНЗС; периода на исковата претенция /времето, през което ищецът е бил поставен в условия, унижаващи човешкото достойнство (период над 3 г.); предвид характера и невисокия интензитет на породените негативни вътрешни изживявания, без конкретно увреждане на здравето /психическо и физическо/ и при прилагане на чл.284, ал.2 ЗИНЗС съдът приема, че искът следва да бъде уважен при определяне на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 2000 лв., заедно със законната лихва от датата на исковата молба, от когато ответникът се счита за поканен – чл.84 ЗЗД. В останалата част над 2000 лв. до общия предявен размер от 40 000 лв. искът е неоснователен и недоказан и следва да бъде отхвърлен.

При този изход на спора, право на разноски имат и ищецът, и ответникът. Претенция за присъждането им е заявила само администрацията. По силата на чл.286, ал.2 ЗИНЗС, разноските в производството се присъждат на ответника единствено ако искът бъде изцяло отхвърлен. Касае се за специална норма, дерогираща общото правило на чл.78, ал.3 ГПК и чл.10, ал.4 ЗОДОВ /последната по силата на 6 ПЗР на ЗИДЗОДОВ не намира приложение в случая. С оглед на изложеното независимо от частичното отхвърляне на исковата претенция искането на ответника за присъждане на разноски е неоснователно.

По изложените съображения Административен съд София-град, I отделение, 6 състав

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” да заплати на Д. Д. Д., изтърпяващ наказание в Затвора С. обезщетение за неимуществени вреди в размер на 2000 лв. (две хиляди лева) за периода 07.08.2013г. – 9.04.2017г. от поставянето му в нечовешки и унижителни условия, изразяващи се в пренаселеност на помещенията, в които е настанен, недостатъчна вентилация, недостиг на външна светлина, неефективно обезпаразитяване и дератизация, заедно със законната лихва от датата на исковата молба

18.04.2017г. до окончателното изплащане на сумата, като **ОТХВЪРЛЯ** иска в частта над 2000 лв. до 40 000 лв.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред тричленен състав на АССГ в 14-дневен срок, считано от съобщението и получаване на преписи от него от страните.

СЪДИЯ: